

mađarskim prijevodima. Značenja su veoma točno definirana, obrada mnogih natuknica upravo je enciklopedijska, tekst je pisan veoma stručno, na zavidnoj leksikografskoj razini svojega vremena. U tom je rječniku bogato zastupljena i onomastička građa, a ima u njemu i etimoloških podataka« (IV), konstatira Sojat.

U dilemi oko autorova leksikona odlučuje se za Jambrešića kao glavnog autora, s time da se ne potcijeni udio Franje Sušnika, također isusovca »smatram da u znanstvenom pristupu taj rječnik i dalje valja zvati Sušnik- Jambrešićevim rječnikom« (VII).

U daljem tekstu priopćava koji su izvori rječnika, pri čemu upućuje na svojedobne rezultate VI. Dukata o toj temi.

Pozornost zatim poklanja obradi rječnika, hrvatskom jeziku i grafiji.

Na kraju rasprave, između ostalih, stoji i ovaj zaključak, koji je upozorenje i povjesničarima: »Lexicon latinum sadržava veoma bogat fond latinskih natuknica. Uz riječi iz klasičnih latinskih pisaca obuhvaća i riječi iz srednjovjekovne latinštine, niz termina potrebnih u novim strujanjima europskog 18. stoljeća, kao i niz zemljopisnih imena, imena europskih i izvanoeuropskih država, pokrajina, gradova, rijeka; česti su i etnici (XXIII).

S. Žepić, Njemački dio Sušnik-Jambrešićeva rječnika »Lexicon latinum« (XXIX-L). Iscrpno raščlanjuje naslovnu problematiku. Raspravu je podijelio na: obradu njemačkog jezika u doba Sušnika i Jambrešića; leksikografske izvore Jambrešićeva rječnika; njemački jezik Jambrešićeva rječnika (ortografija, fonetika, morfologija, vokabular, sintaksa). Njegova je ocjena: »Jambrešićev leksikografski rad, promatran kao dio evropske, u ovom slučaju latinsko-njemačke leksikografije, nimalo ne zaostaje za ostalim rječnicima onoga vremena... Usprkos svim ovdje navedenim nedostacima (koje ima svaki rječnik) moramo konstatirati da je Jambrešićev rječnik, što se tiče njegova njemačkog dijela, uzorno leksikografsko djelo« (XLVIII).

I. Nyomerkay, Mađarska građa u Jambrešićevu rječniku, (LI-LIIC) skraćena je obrada pod istim naslovom objavljene u Budimpešti 1987.

Na kraju je V. Vratović preveo naslov rječnika, redovničko dopuštenje da se tiska, Jambrešićev pregovor i objašnjenje (LV-LXXII). U prijevodu je vidljivo da se je autor, osim klasičnih izvora istinskog jezika, služio i piscima tzv. »željeznog doba«, to jest srednjovjekovnim piscima od sv. Jeornima i sv. Augustina do onih iz IX. i daljih stoljeća. Upravo, po našem mišljenju, u obradi i prezentaciji tog leksika leži značenje i važnost Jambrešićeva napora. Naime, za klasični latinitet postoje dobri i pouzdani domaći i strani rječnici. Budući da je srednjovjekovni latinski vezan uz pojedine pisce i teritorije, dobro su došli rječnici u kojima se bilježe i posebnosti tog »barbarskog« jezika.

Josip Lučić

SPISI DUBROVAČKE KANCELARIJE. Knj. IV. Zagreb 1993, str. 406
(Prepisao i uredio dr. Josip Lučić)

To je četvrta knjiga u seriji »Monumenta historica ragusina« koju je svojedobno pokrenula HAZU, a šesta u seriji »Izvori za hrvatsku povijest« Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

Knjiga obuhvaća razdoblje od 1295. do 1301. godine ispisa notara Andrije Beneše. Tiskane su serije: »Praecepta rectoris« II (1299-1301) i »Testamenta« II (1295-1301). Premda ova »Testamenta« idu do godine 1334., ovdje su predočene oporuke samo do 1301. godine radi kronološke ujednačenosti - da se objave imbrevijature notarskih knjiga do 1301. Tako je, naime, planom predviđeno.

Andrija Beneša bio je pomoćni notar »iuratus notarius communis«. Ovlaštenje da obavlja taj posao dala mu je dubrovačka općina. Rukopis mu je dosta neuređan, teško čitljiv, mjestimice izbljedio i propao zbog drugih uzroka.

Svezak »Praecepta rectoris« II ne sadržava kneževe/rektorove odredbe i naredbe, nego uobičajene privatno-pravne spise: ugovore o sklapanju trgovačkog posla, najmu stana, stupanju u obrt, obradi zemlje, zadužnice, potvrde o mirazu, prokure isl. Budući da se uobičajilo u znanstvenom svijetu ovako nazivati ovu seriju, naziv se zadržao.

U »Testamenta« II unijete su samo oporuke. Tiskanje ovih notarskih knjiga ima više značenja. Sadrži brojni onomastički materijal u kojem se miješaju crkvena i narodna hr-

vatska imena. Jednako tome i toponomastiku dubrovačkog kraja i šireg akvatorija i kopnenog zaleđa.

Dubrovnik je održavao veoma konjunkturne trgovačko-pomorske veze. One sežu do Katalonije i Krete, te prekojadranskih gradova i luka kao što su područja Apulije, Marke, romanje i Venecije. Jednako tome sidre se dubrovački brodovi u lukama istočne jadranske obale od Istre do Drača.

U kopnenom dijelu Dubrovčani zalaze u duboko zaleđe u Ugarsku, Hrvatsku, Bosnu, Hum, Slavoniju (općenito zaleđe), Srijem, Rašku, Travunju i Duklju. Hodočaste u Italiju i Španjolsku.

U gospodarskom pogledu iz sadržaja se ispisa razabire mnogostrukost obrta i obrtnika. Spominju se: zlatari, postolari, kožari, krznari, krojači, klesari, zidari, obrađivači sukna, drvodjelci, brodograditelji/kalafati, mesari, kotlari, izrađivači kupa, klobučari, kovači i potkivači, sarači, izrađivači kašika, zdjelari, ribari i dr. Malo je hrvatskih primorskih gradova u kojima buja tako raznolik obrtnički život.

Građani se bave i drugim zanimanjima. Zapisani su: ljekarnici, slikari, vrtlari, sluge i sluškinje, trgovci, krčmari, krčmarice, podrumari, liječnici, pa i zubari.

Obrtnici su izrađivali finalne zlatarske i srebrne proizvode: prstene, naprstke, čaše, kaleže, lančiče, pehare, vrčeve, opasače, ogrlice i općenito nakit: dugmad, naušnice, narukvice i sl.

Velik je izbor tkanina i sukna za izradu odjeće, rublja, posteljine od vune, lana perja, pamuka, svile, kao što su: stolnjaci, pokrivači, blazine, kape, rukavice, plaštevci, ogrtači, kabanice, košulje, sukne i sukniće, rupci, plahte, jastuci, madraci, čilimi itd.

Iz nabiranja ostavštine u oporukama može se steći uvid u predmete kućanstva. Nabrojene su: preslice, sjedalice, klupe, stolovi, zdjele, umivaonici (od kamena i bronze), kotlovi, kotlići, bokali, krčazi, bukare, broncini, kovčezi, škrinjice, košare, badnjevi, kace, bačve, vjedra, plitice, svjetiljke, svijeće, krušne peći, mlinski kameni, rogožine, noževi različitih namjena i sl.

Može se obratiti pozornost i na vrste oružja koje su nosili ili upotrebljavali: strijela, tobolac, mehanizam za natezanje strijele, štit, mač, koplje, oklop za noge, zaštitne rukavice, nazuvci, pancirna košulja, buzdovan, čekić, malj, sjekira.

U ovim ispisima nalaze se podaci o crkvenom inventaru, bogoslužnoj odjeći, hodočašćima i sl.

U školstvu se spominje učitelj i učenik. Pojedinci posjeduju knjige (kodekse). Pobožne osobe oporučuju brevijare, psaltire i molitvenike. Spominju se i krunice. Oporučuju se i knjige potrebne za studij.

Ovo je samo izvadak iz mnoštva materijala sadržanog u ovim notarskim spisima.

Malo ima jadranskih i sredozemnih komuna u kojima su u ovolikom broju sačuvane notarske knjige iz XIII. stoljeća i ovakve vrste. Stoga objavljivanje tih knjiga uvijek pobuđuje povijesno-znanstvenu pozornost. To vrijedi i za ovo izdanje.

Knjiga je popraćena instruktivnim Predgovorom na hrvatskom i engleskom jeziku, te odgovarajućim kazalima imena, mjesta i materije

Mario Strecha

CROWN, CHURCH AND ESTATES,
CENTRAL EUROPEAN POLITICS IN THE SIXTEENTH AND SEVENTEENTH CENTURIES
izdanje: Macmillan, Academic and Professional, London, 1991. XXXI+321 str.

U nizu međunarodnih studijskih sastanaka koje posljednjih godina organizira Škola za slavenske i europske studije (School of Slavonic and European Studies) Londonskog sveučilišta, održan je 5-8. siječnja 1988. u Londonu simpozij pod naslovom »Kruna, Crkva i Staleži, srednjoeuropska politika šesnaestog i sedamnaestog stoljeća«. Uspjeh znanstvenog skupa potakao je organizatore na izdavanje ovog zbornika radova, čiji su urednici i koordinatori R. J. W. Evans (Oxford) i T. V. Thomas (London).

Knjiga se sastoji od 20 proširenih referata istaknutih znanstvenika s raznih europskih i američkih sveučilišta. Središnja tema je krizno razdoblje od pojave protestantske Reformacije do uspjeha katoličke Protureformacije u zemljama Habsburške Monarhije. Pojedini referati prikazuju i političke napetosti ranijeg razdoblja bez kojih se previranja

UDK 949.75

ISSN 0353-295X

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ZAVOD ZA HRVATSKU POVLJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

R A D O V I

VOL. 26

Z A G R E B

1993.

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Izdavač: ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST

UREDNIČKI ODBOR:

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATICKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Za izdavača
Ivo Goldstein

Priprema za tisak
Hrvoje Stančić

Adresa uredništva: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, Krčka ul. 1

Časopis izlazi jednom godišnje.

Izdavanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti i tehnologije.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu fizičku i tehničku kulturu R Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informacije R Hrvatske pod br. UP-547/2-84-1984.